

Inovované výukové materiály oboru OPTO a ORTO (BKLT011)

Slovotvorba - KLÍČ

A) LATINSKÉ A ŘECKÉ PŘEDPONY

1. Prostudujte si výklady ve skriptech o latinských a řeckých předponách (viz 10. lekce, str. 61-63 a 12. lekce str. 74-76)
2. Vyhledejte k uvedeným latinským předponám významově ekvivalentní řecké prefixy. U jedné latinské předpony a) nenaleznete žádný řecký ekvivalent, b) naleznete dva řecké ekvivalenty, c) k jednomu řeckému prefixu existují dva latinské ekvivalenty.

re-	ana-
de-	cata-
a-/ab-	apo-
in-	1. a-/an- 2. en-
ad-	epi-
sub-	hypo-
post-	meta-
contra-	anti-
super-	hyper-
extra-	-

3. U následujících termínů podtrhněte předpony a uveďte výraz s opačným významem:

<i>margo <u>infra</u>orbitalis – <u>supra</u>orbitalis</i>	<i>graviditas <u>extra</u>uterina – <u>intra</u>uterina</i>
<i><u>dystrophia</u> corneae – <u>eutrophia</u></i>	<i>pars <u>immobilis</u> – <u>mobilis</u></i>
<i><u>hyper</u>plasia – <u>hypoplasia</u></i>	<i>cholestasis <u>intra</u>hepatica – <u>extra</u>hepatica</i>
<i><u>ante</u>positio – <u>post</u>positio</i>	<i>regio <u>epigastrica</u> – <u>hypogastrica</u></i>

4. Vysvětlete význam odvozených slov s pomocí nápovědy:

cid-/cis- (caedere „řezat“)

excisio – vyříznutí   *incisio* – řez, naříznutí, protěť

contraincisio – chirurgický řez vedený na opačnou stranu, než byl původní řez

circumcisio – obřízka

fus- (fundere „lít“)

infusio – vlití (podávání tekutin do žíly) *effusio* – vylévání *transfusio* – přelévání

aesthes- (aisthanesthai „cítit, vnímat“)

anaesthesia – znecitlivění

dysaesthesia – porucha citlivosti

hyperaesthesia – přecitlivělost

hypoesthesia – snížená citlivost

B) LATINSKÉ A ŘECKÉ PŘÍPONY

1. **Prostudujte si výklady ve skriptech o latinských a řeckých příponám (viz lekce 11, str. 68-70 a především lekce 12, str. 76).**

2.

a. **Uveďte, od jakých substantiv pochází tato latinská deminutiva:**

auricula – auris

denticulus – dens

ossiculum – os

vasculum – vas

capitulum – caput

cuticula – cutis

corpusculum – corpus

fossula – fossa

lobulus – lobus

cerebellum – cerebrum

arteriola – arteria

b. **Srovnejte gramatický rod latinského deminutiva a substantiva, od něhož je tento tvar odvozen.**

Gramatický rod zůstává u základového slova i u deminutiva, které je od něj odvozeno, vždy shodný.

3. **Podtrhněte příponu a vysvětlete význam následujících slov:**

spinalis – trnový, hřebenový, páteřní, míšní
na trny

spinatus – trnem, hřebenem opatřený

spinosus – bohatý

mobilis – pohyblivý   *mobilitas* – pohyblivost   *amotio* – odstranění
ulcerosus – vředovitý   *ulceratus* – zvrědovatělý   *ulceratio* – zvrědovatění

4. Termíny uvedené v rámečku rozřídte do příslušných kategorií a přeložte do češtiny:

<i>myoma</i>	<i>arthrosis deformans</i>	<i>gastritis</i>	
<i>stenosis duodeni</i>	<i>hypothyreosis</i>	<i>melanoma</i>	
<i>retinitis diabetica</i>	<i>fibroma</i>	<i>otitis media</i>	
<i>appendicitis</i>	<i>cirrhosis hepatis</i>	<i>lipoma</i>	<i>tonsillitis acuta</i>

a. zánětlivá onemocnění

gastritis – zánět žaludku
retinitis diabetica – zánět sítnice související s cukrovkou
otitis media – zánět středního ucha
appendicitis – zánět červovitého přívěsku
tonsillitis acuta – akutní zánět mandlí

b. onemocnění, pro něž není charakteristický zánět

arthrosis deformans – nezápětlivé degenerativní onemocnění kloubů
stenosis duodeni – zúžení dvanáctníku
hypothyreosis – onemocnění způsobené nízkou produkcí hormonů štítné žlázy
cirrhosis hepatis – jaterní cirhóza (projevuje se „ztvrdnutím jater“)

c. nádorová onemocnění

myoma – nezhoubný nádor ze svalové tkáně
melanoma – zhoubný nádor z pigmentových buněk
fibroma – nezhoubný nádor vaziva

lipoma – nezhoubný nádor z tukových buněk

C) SKLÁDÁNÍ SLOV

1. Pročtěte si výklad ve skriptech na str. 82 (13. lekce) a 86-89 (14. lekce). Ujasněte si významy nejběžnějších řeckých slovních základů (14. lekce)

2. Z daných slov utvořte kompozita s požadovaným významem:

<i>cerebrum – spina</i>	cerebrospinalis, e	mozkomíšní
<i>nasus – lacrima</i>	nasolacimalis, e	nososlzní
<i>aqua – ductus</i>	aquaeductus	mokovod
<i>dexter – positio</i>	dextropositio	uložení (orgánu) vpravo
<i>malus – forma</i>	malformatio	znetvoření
<i>secundus – gravis</i>	secundigravida	podruhé těhotná (žena)
<i>surdus – mutus</i>	surdomutitas	hluchoněmost
<i>polys – arthron</i>	polyarthritus	zánět několika kloubů (současně)
<i>gaster – stenosis</i>	gastrostenosis	zúžení žaludku
<i>us (ot-) – rhis (rhin-) – larynx – logos</i>	otorhinolaryngologia	ORL - obor zabývající se chorobami ušními, nosními a krčními

3. Z daných výrazů utvořte přidáním vhodných sufixů/prefixů, popř. složek termíny požadovaného významu:

rete:	<i>retina</i>	sítnice
	<i>retinopathia</i>	onemocnění sítnice
	<i>retinitis</i>	zánět sítnice
	<i>retinographia</i>	fotografický obraz očního pozadí
	<i>retinoscopia</i>	vyšetření sítnice
my-:	<i>myitis</i>	zánět svalu
	<i>myoma</i>	svalový nádor
	<i>myocardium</i>	srdeční svalovina
	<i>myometrium</i>	děložní svalovina

myalgia /myodynia

svalová bolest

myodystrophia

porucha metabolismu svalu

myospasmus

svalová křeč

neur-:

neuritis

zánět nervu

neuralgia /neurodynia

bolest nervového původu

panneuritis

zánět mnoha (všech) nervů

irid-

iridicus

duhovkový

iridoplegia

ochrnutí duhovky

iridomalacia

změknutí duhovky

iridotomia

chirurgické protětí duhovky

ot-

otitis

zánět ucha

parotitis

zánět příušní žlázy

otalgia

bolest v uchu

otorrhagia

krvácení z ucha

otoscopia

vyšetření ucha